

Hazai forgalmazású cementek megfelelésig igazolása

Takács Sándor
Építésügyi Minőségellenőrző Innovációs Kht.

A cementfelhasználók mennyiségi és minőségi igényének növekedésével a hazai gyártású és a nagyszámú külföldi eredetű import cementek forgalmazása terén az utóbbi években számos kérdés, vita adódott, amelyet a szabályozási előírások nem minden esetben rendeztek megnyugtatóan. Jelen összefoglaló elemzésem célja, hogy áttekintést adjak a témában az elmúlt időszak és a jelen változásairól, és a megfelelésig igazolás egységesítési törekvéseiről.

Általánosan jelenleg az 1997. évi „Az épített környezet alakításáról és védelméről” című LXXVIII. törvény, röviden, építési törvény 41.§-a követeli meg többek között, hogy építési célra anyagot (így a cementet is) csak megfelelésig-igazolással lehet forgalomba hozni, megrendelni, felhasználni. Az építési célra szolgáló anyagok megfelelésig-igazolásának részletes szabályait a 39/1997 (XII.19.) KTM-İKIM együttes rendelete tartalmazza. Ez utóbbi szerint a megfelelésig igazolás olyan dokumentum, amelyben független, kijelölt szervezet igazolja, hogy az építési célú anyag (cement) megfelel a rá vonatkozó műszaki specifikációkban leírt követelményeknek. A műszaki specifikáció a termék műszaki követelményeit, vizsgálati és ellenőrzési módszereit rögzíti. A gyakorlatban a műszaki specifikáció nemzeti szabvány, vagy Építőipari Műszaki Engedély. Az Építőipari Műszaki Engedély kiadására feljogosított szervezet Magyarországon az Építésügyi Minőségellenőrző Innovációs Kht. Fontos szabály az, hogy a megfelelésig-igazolást csak megfelelésig vizsgálatok alapján lehet kiadni. A megfelelésig vizsgálatokban közreműködő vizsgáló, tanúsító és ellenőrző szervezet csak az lehet, amelyet szakmai felkészültsége alapján a Gazdasági és Közlekedési Minisztérium kijelölő bizottsága e feladatokra kijelöl. A jogosult szervezetek körét nyilvánosan hirdetik meg.

Érdeemes röviden áttekinteni a hazai cement követelmény szabványok változásait azzal a megjegyzéssel, hogy az érintett szabványok alkalmazása nem kötelező. Az alkalmazott műszaki specifikáció fajtáját mindig a kereskedelmi szerződésekben kell rögzíteni.

A cementekre vonatkozóan 1997. évtől 2002. március 31-ig az MSZ 4702-2 sz. hazai nemzeti szabvány (Cementek. Követelmények és megfelelésig feltételek) volt hatályos, mely tartalmában igazodott az időközben kidolgozás alatt lévő, majd itthon 2000. decemberben angol, ill. közel egy évre rá magyar nyelven életbe léptetett MSZ EN 197-1 és MSZ EN 197-2 számú Cement című harmonizált honosított európai szabványhoz. Tehát 2000. december és 2002. márciusa között két nemzeti szabvány létezett. A két szabvány között az alábbi lényeges különbségek voltak.

	MSZ 4702-2	MSZ EN 197-1 és -2
Megfelelőség-igazolás módozata	Szállítói megfelelőségi nyilatkozattal vagy tanúsítvánnyal	Kizárólag tanúsítvánnyal
Hatálya	Általános és különleges felhasználású cementek	Csak általános felhasználású cementek

2002. április 1. óta az MSZ 4702-2 sz. szabványt az MSZ EN 197-1 és az MSZ EN 197-2 szabvány helyettesíti.

E szabványtörténeti áttekintés mellett megjegyezzük, hogy a szabványtól eltérő követelményű vagy jelzésű cementekre, így a külföldön gyártottakra is minden esetben az Építőipari Műszaki Engedély jelentette azt a műszaki specifikációt, amelynek való megfelelőséget igazolni kellett általában szállítói megfelelőségi nyilatkozattal.

A cementtermékek megfelelőség igazolásának egységesítése érdekében 2002. április 1. után két feladat adódott a nemzeti szabványokban előírtól különböző tulajdonságú cementek körében.

Az egyik sürgető feladatként az Építőipari Műszaki Engedélyekben gondoskodni kellett arról, hogy a megfelelőség-igazolás módozata minden esetben megfelelőségi tanúsítvány legyen. Ennek érdekében az Építésügyi Minőségellenőrző Innovációs Kht., mint az Építőipari Műszaki Engedélyek kiadására jogosult szervezet 2002. július 1-től a cementek megfelelőség igazolásául a harmonizált szabványokkal (MSZ EN 197-1 és MSZ EN 197-2) összhangban a 39/1997. (XII.19.) IKIM-KTM együttes rendelet 1. számú mellékletének I. jelű módozatát, azaz a Megfelelőségi Tanúsítványt írta elő. Ezzel megteremtette a megfelelőség-igazolás egységes módját mindenfajta és származású cementre.

Másik feladat célszerűen az volt, hogy a különleges cementekre új szabványt kellett készíteni az egységes európai szabályozás elkészültéig. Az illetékes szabványügyi szakbizottság ezért kidolgozta és a Magyar Szabványügyi Testület életbe léptette az év második felében a különleges cementekre vonatkozó szabványsorozatának első két szabványát. Így a szulfátálló, illetve a fehércementre vonatkozóan a hazai előírások is rendeződtek, melyek megfelelőségét szintén az MSZ EN 197-2 szerinti megfelelőség értékelési módszer szerint Megfelelőségi Tanúsítvánnyal kell igazolni. Jelenleg tehát az alábbi hazai követelmény szabványok hatályosak cement anyagokra.

MSZ EN 197-1:2000 Cement. 1. rész. Az általános felhasználású cementek összetételi követelményei és megfelelőségi feltételei

MSZ EN 197-2:2000 Cement. 2. rész. A megfelelőség értékelése

MSZ 4737-1:2002 Különleges cementek. 1. rész. Szulfátálló cementfajták

MSZ 4737-2:2002 Különleges cementek. 2. rész. Fehér cementek

MSZ CR 14245:2002 Útmutató az EN 197-2 „A megfelelőség értékelése” szabvány alkalmazásához

A fenti nemzeti szabványoktól különböző követelményű cementeknek továbbra is Építőipari Műszaki Engedély alapozza meg a megfelelőség-igazolását, amely egységesen mindenkor Megfelelőségi Tanúsítvánnyal történik.

A fentiek alapján tehát kimondható, hogy bármilyen cementet jelenleg csak Megfelelőségi Tanúsítvánnyal lehet forgalmazni, melynek alapidokumentuma a nemzeti szabványok valamelyike, vagy Építőipari Műszaki Engedély.

A Megfelelőségi Tanúsítvány kiállítója csak független tanúsító szervezet lehet, amelyet erre a Gazdasági és Közlekedési Minisztérium kijelöl. Ilyen kijelölt tanúsító szervezet pl. az ÉMI Kht. Terméktanúsítási Iroda. A gyártó vagy forgalmazó - a korábbi szállítói megfelelőség nyilatkozat kiállításától eltérően - nem adhat ki Megfelelőségi Tanúsítványt. Ezt minden esetben kérelmeznie kell a kijelölt tanúsító szervezettől. Ezen eljárás költségei a kérelmezőt terheli.

A tanúsítvány minden esetben egy gyártói hely egy termékfajtájára vonatkozik. A tanúsítást lehetőleg a gyártó kérje, mert a tanúsítási folyamatban elsődleges kötelezettségei vannak. Amennyiben objektív okokból mégis a forgalmazó kéri a tanúsítást, a kérelmezőnek mindenkor szavatolnia kell a tanúsítási folyamat során a gyártó kötelezettségeit. A tanúsítványt kérelmezőnek meg kell jelölnie, hogy a tanúsítvány alapja mely szabvány, vagy Építőipari Műszaki Engedély. A tanúsítási eljárás szigorú rend szerint történik, melyet a Terméktanúsítási Iroda tájékoztatója ismertet. A kérelmezők az eljárás lépéseiről tájékozódhatnak közvetlenül (ÉMI Kht. Terméktanúsítási Iroda 1113 Budapest, Diószegi út 37.), vagy az ÉMI Kht. honlapján (www.emi.hu).

A cementekre kérelmezett tanúsítványt tehát a kérelmező által megjelölt műszaki specifikációban rögzített módszerek szerint elvégzett vizsgálatok és a vizsgálati eredmények, valamint a gyártóhely értékelése alapozza meg. A kérelem alapján szerződéstervezet készül (általában egy évre szóló), mely tartalmazza a munkatervet is. A szerződés létrejötte után a gyártóhely első ellenőrzését végzik el, valamint a termék típusvizsgálatát. Ezek után vagy ezekkel egyidőben következnek a további vizsgálatok, az értékelés, amelyek elengedhetetlen feltételei a tanúsítvány kiállításának. A vizsgálatok magukba foglalják a gyártó önellenőrző vizsgálatait és a független vizsgáló szervezet évi hatszori mintavételes vizsgálatát. Ez utóbbi vizsgálatokat csak kijelölt vizsgáló hely végezheti. A gyártó önellenőrző vizsgálatának és a hatszori külső vizsgálatnak az eredményeit a kijelölt szervezet értékeli. Az értékelés tartalmazza továbbá a gyári minőségellenőrző rendszer felülvizsgálatának eredményét.

A fenti eljárásból látható, hogy a gyártónak szolgáltatnia kell az önellenőrző vizsgálati eredményeket és ezen túlmenően lehetővé kell tenni a minőségellenőrző rendszerének helyszíni első felülvizsgálatát, valamint továbbiakban évente egyszeri felügyeletét. E feltételek teljesíthetőségét a tanúsítványt kérelmezőnek minden esetben biztosítania kell.

A típusvizsgálat a cement első vizsgálata, melynek során a műszaki specifikációban megjelölt követelményeken túlmenően a termék tartósságára, felhasználására és az alkalmazás módjára irányuló tulajdonságok is meghatározásra kerülnek. Az ÉMI Kht. az Építőipari Műszaki Engedély alapját képező vizsgálatokat típusvizsgálatként elfogadja, mert azok a fenti szempontok figyelembevételével készültek. Azon cementfajtákra típusvizsgálatot kell végezni, amelyek Építőipari Műszaki Engedéllyel nem rendelkeznek. Az érvényes hazai szabványok szerint gyártott cementekre nem szükséges Építőipari Műszaki Engedély, viszont ennek hiányában a típusvizsgálatot mindenképpen el kell végezni.

A megfelelőségi tanúsítvány akkor állítható ki, ha a szerződés létrejött, a gyártói ellenőrzés megtörtént és a típusvizsgálat (vagy Építőipari Műszaki Engedély), valamint a első külső ellenőrző vizsgálatok eredményei megfelelőek.

A megfelelőségi tanúsítvány a kihirdetéssel egyidőben lép érvénybe és mindaddig érvényes, amíg visszavonásra nem kerül. A tanúsítási eljárás során tapasztalt bármilyen fel nem számolt hiányosság, vagy a mintavétel és az ellenőrzés akadályoztatása, a vizsgálati eredmények két egymást követő nem megfelelősége, intézkedés hiányában a tanúsítvány azonnali visszavonását eredményezi. A tanúsítvány folyamatos fenntarthatósága érdekében, a folyamatos vizsgálati kötelezettségek miatt a szerződést az okirat kiállításával évenként meg kell újítani.

A cement forgalmazás során az Európa Unió tagországainak kijelölt tanúsító szervezetei által CE jellel ellátott cementekkel is találkozhatunk. Tekintve, hogy jelenleg Magyarországnak kölcsönös államközi elfogadási szerződése nincs, ezért a tanúsítási eljárást ezen esetekben is le kell folytatni, azaz a külföldön bevizsgált és tanúsított cementeket is a hazai kijelölt szervezetekkel tanúsíttatni és vizsgáltatni kell.

A cementek megfelelőség igazolásának egységesítése, tehát megtörtént, így a forgalmazás kizárólag megfelelőségi tanúsítvány birtokában lehetséges. Bár a tanúsítási eljárás és az ezzel kapcsolatos kötelezettségek az eddiginél nagyobb terhet jelentenek mind a gyártónak, mind a forgalmazónak, mindenképpen a felhasználók érdekeit szolgálja és az Európa Unió-s elvárásoknak megfelel.